

abonnement pour un an

350 Piastres

Edition spéciale. 500 ptrs.

Adresse :

« Idjtihad » Constantinople

Téléph. St. 865

XXIIIème ANNÉE

1 Avril 1928 No. 249

اجتهاد

علمی، ادبی، اقتصادی، صناعی، صحی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [24 نسخہ]

تور کیا ایچون 2 بچق، خارج ایچون

3 بچق، اعلا کاغذ لیبسی 5 لیرادر.

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتہاد تھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی اوچنچی سنہ

نومرو ۲۴۹ - ۱ نیشان ۹۲۸

ساده بشری تجربه لر تدقیق ایدلمك لازم كلیر . شوالده ماضی ، یتشمك مجبوریتده اولان چوجوقلر ایچون دكل ، یاراتمق قدرتنده اولان صنعتكارلر ایچون بر احتیاجدر . « ماضی سه و کیسی » ایله « ماضی شعوری » عینی شی دكلدر . ناصل که تاریخدن استفاده ایتك « اسکی قافالیق » دكلدر . بری برینه یاقین فقط آیری دوران شیلری مطلقا بر شی کی آ کلامقده نه فائده واردر بیلیم ؟ ۱ .

اسماعیل حقی

۱۳ مارت ۱۹۲۸

— بك كوزهل آما هم صنعتكارك ذوقی ماضی به آشیانمایاجق ، همده صنعتكار ماضی ایله مشغول اولاجق آ بونه دیمك در ؟ — بو دیمك در که : صنعتكارك روحی اولوبرشی دكلدر . جانی ویارایچی در . صنعتكار ماضی به تمثیل ایتمكسزین ماضی بی کندیسنه تمثیل ایده بیلیر . ماضی بی تقلید ایتمكسزین ایجادلرنده ماضی نك تجربه لرندن استفاده ایده بیلیر . صنعتكار ایچون ماضی نك تدقیق لازمدر . فقط بونلر معاصر قیمتلر کی دكل ،

مهری (ابو العلاء)

ابوالعلاءك اشعارندن خلاصه لر :

۴ — بزى قابل اصلاح اولمايان فناقلر احتوا ایدیور . تصادفی اوله رق اینی بر آدم کورولور ایسه اونادردر . اخلاقز کندی اختیاریز ایله فناالشادی . لکن مقدراتك سبب اولدیغی امور و خصوصات ایله فنالاشدی . فناق اصل وفطرتدن کلیور . دیگر هر شی تفرعاتندر . بابا غدار اولونجه اولاددن وفا بکلنیرمی ؟ فعللر معتل اولنجه اسملر ، مصدرلرده اولنر کی معتل اولیورمی ؟ قاره قارغه یه ایشیدییور ایسه سوبله : کندی رنگی دكیشدیرمکه ، مقتدر میس ؟ ای معاصرلر ! جسم آوزون بوی ایسه كزده فضیلت و علویتده جوجه سکن . دنیاك هر یرنده اولوم انسانی كوزه تله یور . صاغ بر اقامقه عین ایتشدیر .

۵ — قدماك یازدقلری شیلر اولنری رسوای ایتشدیر . انسانلر بر اعمته مظهر اولورلر ایسه درحال طاشقین اولورلر . نو ع بشر بو اخلاقده ایکن بعضاً محرومیت و فلاکت چکملرینه تعجب ایتماایدیر . بالعکس نعمته مظهریتلری شایان تعجبدر . انسانلر بك قدیم اولان ضالئلرنده یکدیگرینك آرقه سنه باغلانلش برسورو دوهیه بکزرلر . اوروج طوتوب یالان سویله ینلردن ایسه اوروج طوتوب یالان سویله ینلر البته مرجحدر .

۶ — سرخوشلقدن اجتنابا مسکراتك لذتندن نصل اجتناب اولنیور ایسه نسلک صوکی اولوم اولق اعتباریله دنیا ده نسل بر اققدن چکمنك لازمدر :

دع النسل ان النسل عقباه میتة ویهجر طیب الراح خوفامن السكر ۷ — بز ترهد و تعبد کوسترمک ایچون طیرناقلری عزی وزاتامقه غیرت ایدیوروز . حال بوکه هندیلر تعبد و ترهد کوسترمک ایچون بالعکس طیرناقلرینی اوزاتیورلر . دینك مکهانه کوره بوصورتله متناقض تظاهراتی شایان حیرت دکلیدر ؟

۸ — اوילה تناقضلر کوربیوروزکه اوکا قارشى سکوت ایتك و آتش عذابندن اللهه سیغینمقدن باشقه برچاره بولامایوروز .

۱ — بکا اظهار عداوته باشلامیکز . مسیحکز بجه محمدك نظیریدر . کیجه قراقلرنده یورومکه آیشانلر ایچون صباحك آیدینلنی فائده ایدرمی ؟ یوقسه هیمز ابدی بر ظلمت ایچنده می یز ؟ کور کوزیلر ، یاخود کوز آغریسنه اوغرامش برکوز ایله باقانلر ایچون طوغری یولی کورمک امکافی یوقدر . جسد حیانه اويله اشکنجه لره اوغراکه سسا کن وبی حیات هیکلره حسد حسنی طاشیر . قیلجیلر قینلرنده بولوندقجه راحت ایدرلر . قینلرینه قونولمازسه راحت ایده هنرلر . هلا کته قارشى بی شعور طوره بیلن ، طوپراق ویا طاش قیللندن بر جسم بوله بیلیریم ؟ روح برشخصه متصل بولوندقجه کرک روح ، کرک شخص عذاب چکرلر . ای روح ! روز کارایسه ك طور ، اسمه . آلودن ایسه ك سون ، یاعه .

۲ — کندی مملکتمه عودت ایتدیکمه ، بغدادده ایکن اولدیکمه تأسف ایدیورم . بوراده خوشمه کیتمین احواله اوغرا دقجه اوکا باعث اولان ، وطنه عودتدر دیورم .

۳ — زنکینلک سنی زنکینلره ده زیاده محتاج ایتدیرمک که ایسه زنکینلک فقرالق دیمکدر . پادشاهلری کورمیورمیسک که عسکر بیلیمک یوکنی طاشیادن سلطنت سورمه نلر ؟ کو کرچین باغچه لری ، ترلاری دولاشیر . خوش بولدیغی دانه لری آزار ، یر . فقط کونك برنده صفا ایله ، آسوده حال ایله دولاشیر ایکن بر شاهینك یرتیجی پنجه سنه اوغرار . حال بوکه اونك آناسی شاهینك نه اولدوروجی بر مخلوق اولدیغنی ، هر نرده طولاشیر ایسه اولومكده اونکله برابر طولاشدیغنی اوکا او کرشم ایدی . حقیقت شودرکه اجل کلدیکی زمان کوزلر کورمماکه ، عقل و احتیاط فائده ویرمماکه ، قولقلر ایشیتماکه باشلار .

طوپراق آلتنده یرمدن قیملدانیه حق بر حالدہ بولونعہ می تنی ایدرم . حیاندہ بولونقبدن ، شان و شرف صاحبی اولقندن اصلا ممنون دکلم .

۱۷ — بختیار اولسون اوقوم که اونلره حقیقتی سویله دیکمده کفر ایتدی درلر :

لحی الله قوماً اذا جئهم بصدق الاحادیث قالوا کفر ۹۸ — انسانک روحی ، اوچورولدیفنده اوچوب بردها دونه یں برقوشه بکزر :

وروح الفی اشبهت طائرًا اطر فاعاد لما نفر ۱۹ — جسم طوپراقده یرلشوبده اصل عنصرینه تحول ایتدیکی زمان اونک ایچون نه بختیارلقدرد ! بن چورودکدن صوکره مزایمک اوزرنده آیاقله باصیلوب باصیلمدیغنه ، مزایمی کیم قازدیغنه هیچ اهمیت ویرم :

هنيئًا لجمی اذا ما استقر وصار لعنصره فی العفر واست ابلی اذا ما بليت من وطأ القبر اومن حفر ۲۰ — (شافی) بعض شیرلی جائز کوردی . (ابوحنیفه) اوشیار ایچون جائز دکلدردیدی . بوک قارشلی اختیار وکنجلمن نه یاه جقارینی شاشیردیله . قیزلر و اختیارقادینلرده طوغری یولی بولامادیلر :

اجاز الشافی فعال شی ء وقال ابو حنیفة لایحوز فضل الشیب والشیان منا وماهدت الفتاة ولا العجوز ۲۱ — کاهنلرک سوزلرینی دیکلر یوب آلدانما . اونلر سنک اضمار ایتدیکنک شیرلی بولوب کشف ایدمهزلر . اونلر هر نه صورتله اولورایسه اولسون تأمین معیشت آرقه سنده قوشدقلرندن قادینلره مسخهلر یازمقله وقت کچیریرلر :

لاتصفین الی حاز لتسمعه لتسمعا یطیق فما اخفیت ابرازا اراد احراز قوت کیف امکنه فضل یکتب للنسوان احرازا ۲۲ — بتون انسانلر بو دنیاده ظالم ویا مظلوم اولسونلر فنالقدہ بربرلینه مساویدرلر . بو دنیاده کوکر جینک بیلہ الکمعصوم برغفلوق ظن اولوناسنه رغماً اونک ظلمی طوغان و شاهین قوشلرینک ظلمی کبی در :

کادت تساوی نفوس الناس کلهم فی الشر ما بین منبوز ونباز ظلم الخامة فی الدنیا وان حسبت فی الصالحات کظلم الصق و البازی ۲۳ — بر طاقلمز دیانت کسوه سنه بورونمشلردر . حال بوکه عاقل و ذکی کیمسه لره کوره بو کسوه لرک حکمی قالامشدر :

تمس منا با لדיانة معشر و قد بطلت عند اللیب النوامس ۲۴ — انسانلرک ایچنده تمیز کیمسه لر بولونورمی ؟ یوقسه بتون اقوام پیسمیدرلر ؟ خرسیتانلر عمجه قیزلرله اولنمکدن چکینیرلر . حال بوکه مجوسیلر قیز قارده شلرله اولنمکده درلر : ایوجد فی الوری نفر طهاری ؟ ام الاقوام کلهم رجوس ؟ بنات الم تأباها انصاری و بالاخوات اعمرست المجوس

۲۵ — سوزلر یکی صافله . نه حضرت جبریل ، نه ده

بش یز آلتون فدیه ایله قورتاریلان برال نصل اولور که بر ربیع آلتون ایچون قطع اولونیور ؟

۹ — آینه یی آل . ییلدیزلره باقورق آتینی کشفه جالیش . نه یی کوره بیلیرسک ؟ اوت . هرکسک اوله جکینی کوررسک . لیکن حشر و نشر اولنه جقارینی کشف ایدمه زسک ؟ ۱۰ — یالان باغیره باغیره سوز سویلر . لیکن حقیقت

قولاقدن قولاغه فیصلتی کی سویلیر . بر قورقاق حربدن نصل قاچار ایسه بنده حقیقتی سویلمکدن اوله جه قاچدم . خیری اشرایه مخصوص کوروچه خیر ایشلمکدن مأیوس اولدم . بز دنیاه ایسته یرک کلدک . مجبوراً کلدک .

۱۱ — چوجقاره حرمت و سعادت ایسته یورسه کز اک عقلی حرکت اونلری صلب کزده بر اققدر :

واذا اردتم للبنین کرامة فالحزم اجمع ترکهم فی الاظهر ۱۲ — اوله ظن ایدیورم که دنیاده انسانه اک دهشتلی دشمن اونک صلبندن چیقان اولاددر :

اعدی عدو لابن آدم خلته ولد یكون خروجه من صلبه ۱۳ — ایکی دنیا واردر دینلیور . برنجیسی که بودنیادر ، پک زیاده فناء یایچیدر فنادر . او بر دنیادن ایسه خبر یوقدر . اورادن بر کیمسه کله مشدر که یکی خبرلرینی تلقی ایچون قوشه لم :

داران اما هذه فهیئة جداً ولا خبر لتلك الدار ماجاء منها وافت متسرع فنقول للبناء الجديد بدار

۱۴ — حماقت دنیاده او قدر غالب کلهشدر که کفاردن اولان نیجه معشرلره مؤمن لقبی ویریلیور . اک طوغری صفتی یالانچی و مفتری اولان بر کیمسه یه طوغری آدم دیمک قدر بر بلا یوقدر :

غلب السفاه فکم تلقب معشر بالموئین وهم من الکفار ومن البلیة ان یسمى صادقاً من وصفه الاولى کذوب فاری

۱۵ — اعتقادده ، نمازده ، طهارتده عمومی بر اختلافه دوشدک . بر طاقم قادینلر مهرلره اولنیورلر . حال بوکه دیگر بر طاقم قادینلر اسیر دیهرک مهرسز سورولوب کوتورولیورلر . اولوم غالب ، مغلوب دیمکسزین هر کسه مسلط اولیور . بعض آدملرک یوزلرجه سنه یاشادقلری ادعا اولونیور . عجباً اونلرک یاشادقلری آیلری سنه می عد ایتشلر ؟ بو بویه اولوق لازمدر . یوقسه عقل او روایتلری قبول ایدمه من [حضرت آدم و حضرت نوحک مروی اولان اوزون عمرلرینه قارشلی] .

۱۶ — مسجدلر لیکن ایله میخانه لریکن مساویدر . سزک کی انسانلر اوزاق اولسونلر . سز ای بر نبات دکلسکز : نه خورما آغاجیسکز ، نه ده دیگر فائده لی بر آغاج . لیکن اوله بر آغاجیسکز که میوه سز ، دیکنلی ، مضر و شری در . کیچه لریکن دائماً قارا کلقدر . عجباً بر صباح بکلر یورمیسکز ؟ الله سزی چاغیردیغنده ویا حشر ایتدیکننده سزکله برابر بولونماق ایچون

احمد احسان بك و ثروت فنون

توركيانك فكري و ادبي انكشافنده ثروت فنونك
واونك مؤسسى احمد احسان بكك اهميتى برولى وارده.
ثروت فنونك ۱۵ مارت تاريخى نسخىسى، احمد احسان
بكك مطبوعات علامنده كى هياتك قرقچى يىلى قىيدير يور.
احمد احسان بك برادرى متوازى بر روح و مطرد بر
چهر ايله وكنرى كنديسك استاد و شاگردى اولدور.
نسلرك آرمينده تميز و تأسيس ايتشمده. ثروت فنون

احمد احسان بك

مطبعه منه صدق و نافع نظريه بر كره باقور احمد احسان
بكك قفاسك قيمتى آكلامايه لافى كلير. خدمت قلميه
تاريخ ايتريه نظراً قوه ياشنده اولاره احمد احسان
بك دوغديقى تاريخ نظر آله آتشمه ياشنه كيرمه در. هم
ثروت فنونك هم مؤسسك صحت و سعادت اينده
ممكن اولديقى قدر چوره معمر اولاسنى جابه و كوكلدره
تمنى و يوك قارده شمى تبريك ايدرم.

شيطانه منسوب اولانلردن كيمسه آكلاماسين :
فاكم حديثك لايشعربه احد من رهط جبريل او من رهط ابليس
۲۶ -- ير يوزنده نه قدر ذى حيات وار ايسه جمله سى
ظالمدر. دنيايه انساندن ده ظالم بز ذى حيات يوقدر :

و كل حى فوقها ظالم وما بها اظلم من ناسها
۲۷ -- اللى ياشندن صوكر اخسته لقلره و تترمه لره او غرامقله
كچه جك حياتدن هيچ بر خير يوقدر. انسان بعضاً او قدر
چوق ياشاركه اولديكى زمان اوكا اولمش ديتلر. بككه ياشامش
(يعنى راحت ايتش) دنيلير :

لاخير من بعد خمسين انقضت كلاماً فى ان تمارس احراضاً و اوعاشا
وقد يعيش الفتى حتى يقال له : مامات عند لقآ مالموت بل عاشا
۲۸ -- اللهه كلنجه او اويله بر مسأله دركه اوكا عقلم
ايرميور. ير يوزنده كى هم زمانلر يك غضبته او غرامقدن قورق :
اما الله فامر لست مدركه فاحذر ليلك فوق الارض اسخطا
۲۹ -- بعض انسانلرك سوزلرى اينجى در. تلفظ اولنور
اولوناز در حال طويلانير. بعضيلر يك سوزلرى ده چاقيل طاشنه
بكرر. سويله نجه حكى اولماز و حفظ اولونماز :

من الناس من لفظه لوءلوه يبادره اللفظ اذ يلفظ
و بعضهم قوله كالخصا يقال و يلى ولا يحفظ
۳۰ -- پاره حق صوصدورور، باطله سوز سويله تير
واونك حكيم و تأثيريله اطرافنده فرقه لر، طرفدارلر طويلانير.
غيرمسلملر جزيه ويردكارى ايجوندركه تعرضدن مصون قالدقلىرى
و جامعلرك يان طرفنده كلسالر بولونديقى كوررسك :

المال يسكت عن حق وينطق فى بطل و تجمع اكراماً له الشيع
و جزية القوم صدت عنهم ففدت مساجد القوم مقروناً بها البيع

۳۱ -- دنيايه نه قدر ملنلر كلش ايسه جمله سى حقنده
معلومات صاحبي اولم. عقل خبر ويرميوركه اونلرك هيچ
برى ابي دكلدى. اخلاقده هيچ بر يوكسك كوسترماشلر،
هيچ بر ايلكده بولونامشلردر. اوزون زمان ياشامش
وضالات ايننده يورالانمشلردر. ياپدقلىرى فناك جزاسنى
چكمشلر، فقط متنبه اولامشلردر. اى دنيا ! سن نه فنا
والدهسك ! بوتون بو فناق، بتون بو پريشانى، بتون بوسقوط
و فلاكت سندن كليور ! بر زوجه اولسه ايلك سنى درحال
تطبيق ايدردم. لكن سن والدهسك. سندن آيرلغه امكان
يوقدر.

زكى مغاضر